

בעבותות אהבה

שיחת קודש רווית זיכרונות, געגועים וגילויים מן הקודש פנימה מפ"ק של כבו"ק מרן אדמו"ר מסקולען שליט"א שקשור היה בעבותות אהבה לרבנו זי"ע כל ימיו ☺ בפרויקט מיוחד פורסים בני האדמו"ר הרה"צ שליט"א יחד עם מקורביו ובני ביתו יריעה מרטיטה לקשר רב השנים ששרר בין צדיקי בית סקולען לבין רבותינו זי"ע"א - קשר שהחל אצל רבנו ה'כנסת מרדכי' זי"ע"א והמשיך ביתר שאת אצל רבנו זי"ע"א ☺ מים רבים לא יוכלו לכבות

| מרדכי שלום צלר |

לקראת מלאות שנה לפטירת רבנו זי"ע, זכינו בסייעתא דשמיא לשיחת קודש רווית געגועים, זיכרונות וגילויים מן הקודש פנימה, מפ"ק של כבו"ק מרן אדמו"ר מסקולען שליט"א שהיה קשור בעבותות אהבה לרבנו זי"ע מיום עלותו לשבת על כס הנהגת העדה ועד יומו האחרון, יחד עם בניו הרה"צ שליט"א, מקורביו ובני ביתו.

השיחה עם כבו"ק אדמו"ר מסקולען נערכה ע"י בנו ה"ה הרה"צ רבי אפרים יהודה פארטיגאל שליט"א רב דקהילת סקולען במאנסי אשר שוחח עם כבו"ק אביו שליט"א לקראת מלאת השנה להסתלקותו של רבנו, כאשר במקביל, לצורך עריכת היריעה ערכנו גם מקבץ שיחות מיוחדות עם בניו של כבו"ק אדמו"ר מסקולען, ה"ה בנו בכורו הרה"צ רבי ישעיה יעקב שליט"א אב"ד מאור הגולה

במונטריאול, הרה"צ רבי אפרים יהודה שליט"א רב דקהילת סקולען במאנסי. שילבנו פרקי זכרונות ששמענו מהגה"ח רבי יוסף צלר שליט"א ראש ישיבתנו הק' לצעירים בבני ברק, עם הרה"ח ר' שמואל צלר ואחיו הרה"ח ר' יוסף חיים בני הגה"ח רבי יונה צלר זצקו"ל פאר עדתנו אשר היה תלמיד מקורב מאוד אצל האדמו"ר מסקולען ושימש

כמנכ"ל מוסדות "חסד לאברהם" של סקולען.

כמו כן שוחחנו עם כמה ממקורביו הרה"ק מסקולען זי"ע"א בראשם הרה"ח ר' שלמה יצחק וויס שליט"א, המשב"ק, שנהג בנו עין יפה והעביר לו חומר רב ומכתבים נדירים, וכן עם הרה"ח ר' יקותיאל מנחם אסטרייכער הי"ו ממאנסי.

האדמו"ר מסקולען זצוק"ל בהבדלה בבית מדרשינו בת"א, אחר שבת שערך בצל קודשו של מרן ה'כנסת מרדכי' זי"ע

נשמנו סאדיגורה! ☺

מן הראוי לפתוח בהקדמתו של הרה"צ ר' אפרים יהודה שליט"א, אשר כלשונו: "לא שייך לתאר ולספר את גדולתו של רבנו הק' בהיותו קדוש שבקדושים וגאון שבגאונים, כל כולו היה דבקות בהשי"ת ותורתו, נוכל רק לעמוד קצת על הקשר האיתן שהיה במשך ל"ד שנות הנהגתו שישב על כסא אבותיו הק', בתחילה עם

זקני ולאחר מכן עם יבדלחט"א אבי אדמו"ר שליט"א, שמיום היוולדו נשם בביתו 'סאדיגורה', עד שלא עבר יום אחד שהסיח דעתו מרבנו. ניתן לומר שעיקר הקשר שהיה לאדמו"ר שיבדלחט"א עם רבנו, היה קשר של עבודת ה', ובעיקר קנה ממנו את הכח העצום של אהבת ישראל שהיתה לו ללא גבול בכמות ובאיכות".

בתשובה לשאלה כיצד

התקשר הרה"ק מסקולען לרבנו הרה"ק הכנסת מרדכי זי"ע"א, הרי העיר פשעמישל בגבול פולין, והוא התגורר בסקולען שברומניה, מה גם שהיו כמה וכמה מצדיקי בית רוזין ברומניה, וכידוע הוא נסע גם אליהם כמו הרה"ק משטעפינשט ואדמו"ר"י בוהוש ופשקאן אמר כבו"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א: "אאמו"ר סיפר שלצורך פעילותו למען 'אגודת ישראל' שהיה נמנה מראשיה ברומניה, היה נוסע מדי פעם לטשרנוביץ הגדולה לטפל בכל עניני הציבור העומדים על הפרק, שם התאכסן בבית

הרה"ח ר' דוד דרבמרדיקר ז"ל הנקרא בפי כל 'ר' דויד'ל שוחט' שהיה נ"נ להרה"ק מבראדיטשוב זי"ע. הוא היה חסיד נלהב של מרן הרה"ק הכנסת מרדכי זי"ע. אגב, ברבות הימים זכה לעלות לארץ ישראל ולהסתופף בצל אדמו"ר הכנסת מרדכי ושימש כבעל תפילה בבית מדרשו, כמו כן היה נוסע אליו בכל ער"ח בכדי להכנס לקודש פנימה קויטל. נודע כחסיד בעל צורה

שכונה, אז הלכנו הרבה להקביל את פניו בכל שב"ק ומועד. בעיקר זכור לי שבכל שב"ק בבוקר הלך אאמו"ר לקידושא רבה ושוחחו הרבה בדברי תורה."

א גאנצע צורה!

הרה"צ ר' ישעיה יעקב פורטוגל בן האדמו"ר מסקולען שליט"א: "בנוגע להתקשרות של זקני למרן הכנסת מרדכי, היה זה קשר שלא מוכר לבני דורנו, בסוף ימיו המשיך את אותה התקשרות באותה התלהבות לבנו רבנו זי"ע.

"זכורני מילדותי, בתקופה שהתגורר הכנסת מרדכי בארה"ב וזקני דר בסמיכות מקום, שהיה זקני הולך הרבה לבקר אצל רבו, פעם התלוויתי אליו כשהלך לשולחן הטהור של מוצאי יו"ט האחרון של פסח שנקרא "סעודת הבעש"ט", זקני ניצל את הרגעים שזכה להסתופף בצילו ולחש לי באמצע הטיש "תביט ותתבונן היטב על הרבי 'הער איז א גאנצע צורה!'..."

"ידוע שבעת הסתלקות הכנסת מרדכי זיע"א נמנעו המשמשים מלספר לו זאת מחשש שיזיק מאוד לבריאותו, ונשמרו מאוד שלא

ידע מהאבידה הגדולה. אך הנה בעת ביקורו של רבנו זי"ע בפעם הראשונה בארה"ב לאחר תחילת הנהגתו, היה זה בשלהי דקייטא דשנת תש"מ, יותר משנה לאחר פטירת הכנסת מרדכי. הוא ביקש לבקר אצל זקני, וביקשווהו המשמשים של זקני שיזהר מלדבר עם זקני על פטירת אביו, כיון שעדיין לא גילו לו זאת, לכן אמרו לו שיבוא ויתנהג כמו שנהג בכל השנים כאילו הוא בנו של הרבי.

"בעת הביקור, בתוך השיחה, שאל זקני את רבנו לשלום אביו וענהו רבנו - 'ב"ה לצדיקים תמיד טוב... הם עושים רק טוב'.

של אאמו"ר היתה בדיעבד, בדרך לא חוקית ללא פספורט מסודר, וממילא, לקחת עוד מישוה בכזה אופן היה בזה ממש משום סכנת נפשות."

הרה"צ רבי אפרים יהודה שליט"א בן אדמו"ר מסקולען מוסיף ומזכיר: "באחת הפעמים שזכיתי להיכנס לקו"פ לרבנו זיע"א החל לזמר ניגון שזכר מאותו ר"ה ששהה זקני בפשעמישל שלימד את מקהלת

הילדים - אותו ניגון ששוררוהו בשוה"ט של מרן הכנסת מרדכי. למרות שאני לא הכרתי ניגון זה, ולא נראה שהוא מוכר היום בחצה"ק סקולען, אבל אני זוכר את צורת רבנו בשנותיו האחרונות שכבר היה חלוש, אך עם כל זאת שר את הניגון בהתלהבות גדולה ונכנס לדביקות נוראה ממש, היה זה לי מחזה שלא נשכח מעיני עד היום הזה."

אדמו"ר מסקולען שליט"א: "זכיתי להשלים את אותה נסיעה בשנים לאחר מכן, כשהיה אדמו"ר הכנסת מרדכי בקראון הייטס שבארה"ב, ואבי גם היה גר באותה

תלמיד חכם וירא שמים.

"בהיות אאמו"ר אצלו, היה משוחח עמו הרבה על רבו מסאדיגורה ועל גדלותו, כך התעוררה תשוקה בלב אאמו"ר לחזות את פני הצדיק ולהסתופף בצילו, בפרט שאביו היה מקושר לצדיקי בית סא"ג ונסע עוד לאדמוה"ז מסא"ג זיע"א, אלא שהיה לאאמו"ר קושי גדול בנסיעה לפשעמישל, כי בכדי לעבור את הגבול לפולין היה צורך באישור מיוחד מהצבא ולאאמו"ר לא היה את האישורים הללו ולא יכל לקבל פספורט לעבור את הגבול. [נ.ב. כשאאמו"ר היה בחור וקיבל זימון מהצבא להתגייס, ורצה להיפטר מהם הלך לרופא ועקר כל שיניו כדי שלא ירצו לגייסו, כך שאיני זוכר את אבי עם שיניים משלו, והלך רוב ימיו עם שיניים מלאכותיות].

"באותה שנה, תקופה קצרה לפני ר"ה הצליח ר' דויד'ל להשיג אישור חד פעמי לזמן קצר, כדי שיוכל אאמו"ר לעבור את הגבול ללא פספורט לצורך ביקור קצר בפולין. גם דבר זה לא היה כל כך פשוט, שלא ימנעו ממנו במעבר הגבול לעבור, אבל אבי ניצל את ההזדמנות וקיים את חפצו ותשוקתו לנסוע אל הרבי לפשעמישל,

מני אז נקשר לרבו הכנסת מרדכי בעבותות אהבה בלב ונפש, קשר שלא ניתק לעולם.

"אאמו"ר סיפר הרבה על אותו ר"ה בצילו של רבו הק' הכנסת מרדכי שלמעשה הייתה זו הפעם היחידה שנסע לשם לר"ה (בפעמים אחרות נסע בזמנים אחרים), ואז כבדו רבנו להיות בעל מקריא בתקיעות."

האם הרבי שליט"א גם נכח באותו ראש השנה בפשעמישל?

אדמו"ר מסקולען שליט"א: "אכן רציני מאוד להצטרף לאבי לנסיעה חשובה זו אמנם לא זכיתי, כי הדבר היה כרוך בסכנה, מפני שגם יציאתו

"אז תפס זקני את ידו של רבנו, וביקש בתחנונים שיאמר לו את האמת כיון שזה תקופה ארוכה שאינו מרגיש את ההתקשרות לרבו! יתירה מזו אמר זקני, שכשמנסה לצייר את צורת קודשו של רבו לפני התפילה אינו מצליח. וביקש שוב שיאמר לו רק האמת, רבנו נשתתק אז לכמה רגעים, זקני הבין אז את האסון שקרה, ופרץ בבכי גדול שסחף עמו את כל הנוכחים,

ותיכף עשה קריעה בבגדו. לאחר כמה דקות

ביקש מהמשמשים שברצונו לכתוב קוויטל לרבנו, אז מסר לרבנו את הקוויטל הראשון, מני אז נקשר לרבנו בקשר של קיימא ובעבותות אהבה, ומדי פעם שלח מכתבים וקוויטלא'ן לבית רבנו עד להסתלקותו בכ"ט מנחם אב תשמ"ב."

מספר הרה"ח ר' שלמה יצחק וויט שליט"א משב"ק של הרה"ק מסקולען זצוק"ל: "בתקופת הסתלקותו של ה'כנסת מרדכי' כשעוד לא נודע לו מאשר קרה, הרבה לשאול בשלומו של רבו, כאשר שאל מדי פעם אם לא הגיע מכתב מה'כנסת מרדכי'. או אז היה אומר שזה פלא שכבר מזמן לא מקבל מכתב מרבו... אבל אנו שחששנו לבריאותו לא סיפרנו לו. לאחר שנודע לו מהסתלקותו יצא לנו הרבה פעמים לשמוע ממנו שנאנח

ואומר בצער רב "מיין סדיגרער רבי איז נישט דא" [הרבי שלי מסאדיגורה איננו].

פעם בתוך שיחה לאנ"ש בדברים הצריכים חיזוק, דיבר בארוכה על הסתלקותו של צדיקים שצריך לראות איך לקחת מוסר ולקבל קבלות טובות [עקב סילוקן של כמה צדיקים באותה תקופה] ובפרט, אמר, מיין סאדיגרער רבי שנלקח מאתנו... כמו כן היה מספר עובדות רבות מרבו ה'כנסת מרדכי', בפרט על גדולת מידותיו שלא הקפיד על איש, גם במקומות שציערוהו ופגעו בכבודו, וסיפר לנו כמה דוגמאות שראה בעצמו."

מראש צורים אראנו

על תחילת התקשרותם של צדיקי בית סקולען לרבוה"ק כותב כבו"ק מרן אדמו"ר מסקולען שליט"א בהקדמתו לספרו של זקינו בעל ה'שם ושארית ישראל' וז"ל: "אא"ז הרהגה"צ המפורסם ר' ישראל אברהם זצוק"ל אבד"ק סקולען שהיה מקושר בכל לבו ונפשו אל כ"ק מרן אדה"ז מסאדיגורה זי"ע, ובכל עת מצא היה נוסע לבקר

בריקוד בה'פראוין שטוב' בתל אביב

שדיבורו האחרון של זקנו הנ"ל עלי אדמות היה ווארט ששמע מרבו מרן אדמוה"ז מסאדיגורה זי"ע על "שויתי ה' לנגדי תמיד".

את התקשרותו זו המשיך אצל מרן אדמו"ר ה'אור ישראל' זי"ע"א וכן אצל מרן אדמו"ר ה'קדושת אהרן' זי"ע"א היה לוקח עמו מדי פעם את בנו הרה"ק מסקולען בעל ה'נועם אליעזר' זצוק"ל שהתייתם בגיל צעיר מאביו,

ועוד טרם נישואיו קיבל עליו את עול הרבנות בסקולען, שם מילא את מקום אביו שכיחן שם ברבנות בערוב ימיו.

מרן ה'כנסת מרדכי' זי"ע אף ביקר בסקולען כשנסע לכל המקומות למען 'קרן התורה' אשר עמד בראשה, כך כותב הרה"ק מסקולען לתלמידו מקורבו הרה"ח ר' יונה צלר זצ"ל בשנת תשי"ג וז"ל: "וכפי ששמעתי מפ"ק אדמו"ר צי"ע שליט"א מסאדיגורה בהיותו אצלנו בסקולען, שאמר לעניין ברכה, שהברכה הכי טובה הברכה הכי כוללת הכל היא 'הברכה אשר תשמעון וגו'..." עכ"ל במכתב.

הרה"ק מסקולען זי"ע סיפר פעמים רבות למקורביו

שטרם המלחמה הנוראה, התייעץ עם רבנו האם להישאר בסקולען או לברוח משם, כי ברומניה מקום מגוריו לא ניכרו עדיין סימני המלחמה. רבנו יעץ לו לעזוב על אתר את עירו ורבנותו ולעקור לטשערנוביץ ולקבל שם רבנות. [רבנו פעל אז רבות והשתדל אצל רבני טשערנוביץ שאכן יקבל הרה"ק מסקולען משרה רמה כראוי לרום מעלתו, נשתמרו בענין זה מכתבי קודש רבים, ביניהם מכתב להגאון החסיד המפורסם רבי משולם ראט רבה של העיר שיפעל לטובת הענין]. הרה"ק מסקולען היה מפטיר בהתרגשות והתפעלות שבזכותו של

בהיכל קדשו ולחסות בצל קדושתו, שימש בראשונה בעיר סטודניצא [הסמוכה לקרעמניץ], פעם בעת שביקר אצל רבו הק' טרם שחזר לביתו ונכנס לקבל ברכת פרידה, בירך אותו אדה"ז שזימין לו השי"ת מקום רבנות יותר נאה ומכובד, אף שזקני לא הזכיר לו מאומה מעניין זה, ואכן כך הוה, לאחר תקופה קצרה באו אליו שלוחים מעיר ליטנעוויץ, שהייתה עיר גדולה עם תושבים יראים ושלמים אשר החזיקו אותו בכבוד רב, וגם פרנסתו היתה מצויה שם..."

פרט מעניין במיוחד כותב שם כבו"ק האדמו"ר מסקולען שליט"א:

נוהג בכל ליל שב"ק להיכנס לבית רבו מרן הכנסת מרדכי לחזות איך רבו מעיד על בריאת שמים וארץ בקידוש. לא פעם ראו שבשובו חזרה לביתו, מרוב התפעלות דקדושה הלך כשפניו כלפי בית הרבי וכך הלך כשפניו לעבר בית רבו ה'ק' עד שהגיע לביתו!"

יישא עיניו הטהורים בכתב ידי העני,
ובפרט שלעת עתה טרם זכיתי
להקביל בעצמי את פני כ"ק האדמו"ר
שליט"א, יבואו נא דברי בכתב ידי
לפניו". עכ"ל במכתב.

לפנינו מכתבו של הרה"ק
מסקולצ'ן זי"ע:

אותו צדיק ניצל מכל אימת המלחמה הקשה, ואף זכה להציל מאות יהודים ומשפחות ולקרבם לתורה במקומו החדש בטשערנוביץ. וכפי שכותב בהקדמה לספרו של אביו 'שם ושארית ישראל' 'הקב"ה ברוב רחמי וחסדיו הקדים רפואה למכה, וע"י שלוחו הטוב, אמרו צדיק כי טוב, אדמו"ר הק' מסאדיגורה ר' משי"י שליט"א, הוציא אותי מעיר סקולען טרם שיצא הקצף של המלחמה הנוראה, עכ"ל שם.

מאז נקשר למרן ה'כנסת מרדכי ביתר עוז ולא עשה דבר קטן כגדול ללא עצה ממנו. הוא גם ערך נסיעות רבות למעון קדשו בפשעמישל שהייתה במרחק רב ממקום מגוריו. את תלמידיו ומקורביו שגידל בביתו, במשך המלחמה ולאחריה היה גם מפנה לרבו הק' ללמדם מהו צדיק אמת.

סיפר הרה"ח ר' שמואל צלר הי"ו ששמע מאביו הגה"ח רבי יונה צלר ז"ל שבתקופת היותם בבית הרה"ק מסקולען עוד בטשערנוביץ הראה לו בנו שיבדלחט"א אדמו"ר מסקולען שליט"א שהיה צעיר לימים, את התמונה הגדולה של צורת קדשו של מרן הכנסת מרדכי שהיתה תלויה במרכז הסלון בביתם ואמר לו שיתבונן בתמונה זה הרבי שלנו, והוסיף לספר שכשנפרד הוא ואחיו הרה"ח ר' ישעיה משה צלר ז"ל מרבה הרה"ק מסקולען טרם עלותם לארה"ק, שלחם עם מכתב לרבו הכנסת מרדכי שכבר התגורר בארה"ק. עפ"י הוראתו התקשרו גם הם אל מרן ה'כנסת מרדכי', מאז בכל המכתבים ששלח הרה"ק מסקולען לתלמידיו הגה"ח רבי יונה, תמיד ביקש שיזכיר אותו אצל מרן הכנסת מרדכי. בשנותיו האחרונות לאחר פטירת ה'כנסת מרדכי' היה מבקשו שיזכיר אצל רבנו זי"ע גם בשנתו האחרונה עוד שלח קוויטל לפני הימים נוראים וביקש מר' יונה שישתדל להכניסו לרבנו לא יאחר מהושענא רבה.

באחד המכתבים ששלח הרה"ק מסקולען זצוק"ל למקורבו הגה"ח ר' יונה צלר כותב לו בין הדברים: "שמחתי מזה שכתבת שאתה הולך להקביל פני הדרת כב"ק האדמו"ר צי"ע מסאדיגורה ושכ"ק שליט"א ציווה עליך לכתוב לי ולהראותו את מכתבי, כך רצוני מטעמים כמוסים שכב"ק האדמו"ר צי"ע שליט"א

[illegible]

הוסיף לספר על כך פע"ח
הרה"ח רבי ישראל שלמה חיים
שארף שליט"א נכד רבנו הקוה"ט
זיע"א ששמע מעדי ראיא שבאחד
מלילות השב"ק החורפיות שהיה
גשום ביותר, התפלאו לראות שני
אנשים באים בימים מתהלכים לאיטם
ברחוב למרות המזג האוויר הסוער,
כשהתקרבו לראות מי הם, ראו שזה
הרה"ק מסקולען והגה"ח רבי גדליה
שור זצוק"ל שהלכו יחדיו לבית רבם
הכנסת מרדכי להשתתף בקידוש ולא
ויתרו על מנהגם גם ביום חורפי שכזה.
עוד סיפר רבנו זי"ע באותה
הזדמנות שהרה"ק מסקולען הקפיד
שלא לקבל קוויטלאך בתוך תחומו של
רבו ה'כנסת מרדכי' במשך כל תקופת
מגוריו של רבו בסמיכות למגוריו!

סיפר הגר"י צלר שליט"א שהתלווה לביקור של כב"ק מרן אדמו"ר שליט"א במעונו של כקש"ת האדמו"ר מויד'ניץ -מאנסי שליט"א [סיון תשנ"ח], איך במהלך השיחה האריך אז בהתפעלות על התבטלותו של הרה"ק מסקולען לרבו באופן נדיר,

אֵינָנוּ יוֹדְעִים מִהוּ רַבִּי ❀

כשאנו עוסקים בהתקשרותו של הרה"ק מסקולען זצוק"ל, כמי שניהל בעצמו עדה בישראל וזכה להציל מאות ואלפי ילדי ישראל ומשפחות שלמות ולהכניסם תחת כנפי השכינה, וכמי שהמונים נהרו לפתחו לברכה וישועה, דווקא ממנו ניתן ללמוד מהי התקשרות לצדיק; התקשרות שהחלה אצל ה'כנסת מרדכי' אותו כינה "צדיק יסוד עולם" והמשיכה ביתר שאת ועזר אצל רבנו זי"ע למרות היותו צעיר ממנו בשנים, אשר זו המשיכה אח"כ אצל בנו יבלחט"א כבו"ק מרן אדמו"ר מסקולען שליט"א.

בכנס שנערך בב"ב במלאות השלושים לפטירתו של הרה"ק מסקולען זצוק"ל אמר רבנו הקוה"ט זיע"א: "קודם כל תפילה או אכילה או שאר חלקים מעבודת ה' שעשה לרוב במשך היום, היה אומר בפה מלא שמקשר עצמו לרבו הכנסת מרדכי, וכן סיפר אז שבעת שהתגורר אדמו"ר הכנסת מרדכי בשכונתו באר"י. ה"ה

בשולחן הטהור ג' חשוון ביישיבתינו הק'

באמרו שזה ממש מעין התבטלות של תלמידי הבעש"ט הק' לרבם. לאחרונה סיפר כב"ק מרן אדמו"ר שליט"א לכמה מנכדי כקש"ת אדמו"ר מסקולען שליט"א בהיותם בביתו, שנכח פעם בשמחת ברית שהשתתפו בה זקנו הק' הכנסת מרדכי' והרה"ק מסקולען ונשארו גם לסעודת הברית. בתוך הסעודה הגישו בשר בהמה. הרבי מסקולען שאל את רבי יונה צלר אם רבו הכנסת מרדכי' טעם מן הבשר. כששמע שטעם, הזדרז גם הוא לטעום מהבשר שהוגש, כל זאת למרות שלא אכל כלל בשר בקר, ואפילו בשר עוף לא אכל אלא משחיטה פרטית שלו שבדק קודם לכן את סכין השחיטה. בסיום הברית ליווה הרבי מסקולען את ה'כנסת מרדכי' ואמר לי זקני הכנסת מרדכי: "הבט בו, הרבי מסקולען הער איז אריכטיגע'ר חסיד' - הוא חסיד אמיתי!".

כשכב"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א שוחח פעם על ענין ההתקשרות הנפלאה: "התקשרותו של אבי זצ"ל לרבנו לא היתה כדרך החסידים היום, שפעם בפעם נוסעים לרבי ומשתתפים בעריכת השולחן או בתפילות שבת ויו"ט, וחושבים שבכך כבר יוצאים ידי חובתם בהתקשרות להצדיק, ואחר כך זה מקוים לקבל שפע מקדושת הצדיק, ואינם מבינים כי לא כן הוא הדרך. אך לא כך עשה אבי זצ"ל אשר התקשרותו להצדיק לא היתה רק בעתים ובזמנים מסויימים, כי כל ימיו היה חטיבה אחת של

התקשרות, בין בעת שעמד בתפילה, בין בעת עסקו בלימוד התורה הק', וכן באכילתו ושתייתו כו', הכל היה עושה בהתקשרות גמורה להצדיק, וזו היא דרך החסידות בהתקשרות אמת להצדיק בכל נימי לב ונפש". (קרית מלך גליון ח').

❁ השבת שלא תישכח ❁

שבת מברכין חודש סיון של שנת תשל"ו - לא תישכח שנים רבות מזכרונם של חסידים ואנשי מעשה, מחצרות קדשינו, מסקולען ומחוצה להן. זו השבת בה שבת הרה"ק מסקולען במחיצת רבו מרן הכנסת מרדכי' בבית מדרשו בת"א, בה גם השתתף רבנו זי"ע ועוד חסידים רבים וכן כמה מקורבים לבית סקולען.

בליל שב"ק התכבד הרבי מסקולען לגשת לעמוד, והתפלל

בנוסח המיוחד של סקולען. מרן הכנסת מרדכי' הביט מחדרו בפני הרה"ק בעת תפילתו הנלהבת, היה זה לפלא בקריאת שמע של ערבית איך שהרה"ק מסקולען שהיה דרכו להאריך מאוד ולאמרה במתינות ובדבקות, הזדרז מאוד כדי שיוכל לסיים לפני רבו.

בעריכת השוה"ט כבדו מרן הכנסת מרדכי' לשבת על ידו בראש השולחן, אך הוא הזיז את כסאו הצידה. את כל המאכלים במשך השבת אכל משולחנו של רבו, למרות הנהגתו בקודש שעליה הקפיד כל חייו לא לאכול בשר רק משחיטת עצמו. גם את עניין חטיפת השיריים כמנהגם של חסידים, קיים בכל המאכלים שאכל מרן הכנסת מרדכי'.

במהלך השוה"ט כיבדו הכנסת מרדכי' להנעים מזמירותיו והוא ניגן

אגרת זו של הרה"ק כקש"ת האדמו"ר מסקולען זי"ע"א עוסקת בענין הקמת מוסד לתורה ומלאכה לילדי הפליטים בעיר ב"ב ע"י הר"ר יעקב הלפרין ז"ל

ב"ה, יום ו' עש"ק כי תצא - למען ייטב לך והארכת ימים

י' אלולה לולא דכ"ק אדמו"ר מבוהוש .. ובנו כ"ק אדמו"ר מפאשאקאני זצוק"ל

אורך ימים ושנות חיים ושלוש יוסף ה' לכ"ק אדמו"ר הרה"ק בוצינא דנהורא עילאה רבא ויקרא צי"ע גזע קדושים וכו'

אדמו"ר מסדיגורא שליט"א

חיים ברכה ושלו'

אחדשה"ט ביראת ואהבת חכמי התורה ותלמיד לרב.

רב תודה להדרת כ"ק אדמו"ר צי"ע שליט"א על אשר זיכני בתשובתו וברכת כ"ק י"ג, לא הייתי בביתי איזו שבועות, כי הייתי במקום גלות קיץ בכפר פארקסוויל עם ב"ב יחי'... בעהזי"ת באתי היום לכאן, ואני ממהר לכתוב להדרת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

בנוגע להמוסד שרצינו לייסד בבני ברק... אני כתבתי מאז להדרת כ"ק אדמו"ר שליט"א מענין מוסד בית ת"ת ומלאכה עבור הנערים המגודלים מהפליטים, ומהם שאינם מסוגלים להיות תורתם אומנותם, וכשרוצים ללמוד איזו אומנות נופלים לרשות החפשים ר"ל מפני חוסר מוסד תורני כזה, לזה רצה ר... נ"י הנ"ל לבנות מוסד כזה תחת דגל חבורת חסד

הנורא שסיפר כב"ק מרן אדמו"ר שליט"א: באחד מימי חוה"מ סוכות הקיץ מרן הכנסת מרדכי משנתו וסיפר לו שחלם כעת חלום נורא הוד, בחלומו ראה את צורת זקנו הסב"ק מרוזין זי"ע ואמר אז לזקנו חידוש שנתחדש לו, ונענע לו בראשו לאות הסכמה, בתוך השיחה הזכיר לפני זקנו הסב"ק מרוזין את הרה"ק מסקולען. מפליא לראות איך שבזמן נשגב זה העלה רבנו הכנסת מרדכי את זכרון תלמידו לפני הסב"ק. יש בכך בכדי להבין מעט עד כמה היה זכרוננו הטוב חקוק על לוח בלב.

הרה"צ רבי אפרים יהודה שליט"א: "התקשרותו של אאמו"ר לרבנו זי"ע היתה חזקה כל כך עד שלא עבר יום אחד שהסיח דעתו ממנו, במיוחד בשנים האחרונות ראינו את התבטלותו הגמורה כשנפגש עם רבנו. "בכל פעם שהגיע רבנו לביקור בארה"ב הקפיד אאמו"ר להזדרז לבקרו בתחילה, ולא שיבוא רבנו קודם לבקרו בביתו, ופעם אחת קרה שרבנו הקדים להגיע ראשון לביקור אצל אאמו"ר בטרם הספיק לבקרו, אאמו"ר הצטער על כך מאוד ובפרידתם אמר למשמשים בקודש של רבנו איך זה נתנו שיקרה כדבר הזה שרבנו יבקרו תחילה..."

"בכל פעם ששבת רבנו בבורו פארק, שינה אאמו"ר ממנהגו ולא ערך את השוה"ט בליל שב"ק כדרכו בקודש, והיה שולח אותנו - הבנים, הנכדים והחסידים שנשתתף בשוה"ט של רבנו זי"ע.

בשולחן הטהור ג' חשוון בשיבתינו הק'

מתוכו איך שמודאג ממצבו. קויטעל נדיר זה נשתמר בגנוי רבנו יחד עם עוד קוויטלאך ומכתבים מיוחדים ששלח לרבנו. לחיבת הקודש נביא כאן את נוסח הקויטעל שיש בו כדי להרעיד את נימי הנפש וללמוד מתוכו התקשרות האמיתית שהיה לו לרבנו זי"ע (ראה במסגרת).

המשב"ק הרה"ח ר' שלמה יצחק וויס שליט"א נכח במקום בעת שרשם הרה"ק את הקויטל. מפני חולשת ראייתו בשנותיו האחרונות כתב ידו היה ממש לא ברור, משום כך העתיקו המשב"ק בכתב ידו כדי שרבנו יוכל לקראו. "אולם את צורתו של מו"ר באותה שעה, מספר המשב"ק, "לא שייך לתאר, את האימה והדמעות שהיו בעיניו, נראה היה שכעת עומד ממש לפני הרבי ומזכיר עצמו לפניו".

כמה וכמה ניגונים, ביניהם 'עתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר', כן ניגן את הניגון 'נפשנו חיכתה לה'. חיתומה של השבת הנעלית הזאת היתה כנהוג בהבדלה, לאחר שעלה אדמו"ר ה'כנסת מרדכי' לביתו, ערך הרה"ק מסקולען הבדלה בחדר הטישים למטה כמנהגו מלווה בנעימות וניגונים. רבנו זי"ע נשאר לחזות בעבודת קדשו של הרה"ק בעת ההבדלה. היתה זאת שבת מיוחדת לאחר שנים רבות שלא נסע הרה"ק לרבו, ונרשמה לנצח בזכרונם של כל המשתתפים.

כך מוסרים קויטל...

ימים ספורים לפני הסתלקותו של הרה"ק מסקולען שלח קויטעל לרבנו זי"ע, בו הוא מבקש שיעתיר בשבילו לרפואה שלימה, וניכר

לאברהם, וגמרנו בינינו בהיותי בארה"ק שהוא יבנה הבית הנ"ל, ואנחנו נחזיק את המוסד בספוק מזון וכל הצורך בו. בהמוסד ילמדו תורה ודרך ארץ. וכפי שהעיריה לא רצתה ליתן רשיון על זה והיתה שמועה מאחורי הפרגוד שהרה"ג הנ"ל עכב זה מפני טעם הידוע לו, אפשר מפני שסמוך לשיבתו המקום הנ"ל, ואפשר חשש שתלמידים המסוגלים להיות תורתם אומנותם ילכו ג"כ למוסד הנ"ל, ועל זה בקשתי את הדרת כ"ק אדמו"ר הק' שליט"א להשפיע על הרה"ג הנ"ל נ"י שלא יעכב הדבר, כי הוא דבר גדול להצלת נערי ישראל הפליטים שלא ירדו לטמיון ח"ו, ושיוכלו לאחד תורה ודרך ארץ יחד. ויאמר נא הגאון הנ"ל אפשר דורש שלא נקבל מתלמידיו למוסד זה, או אפשר דרישה אחרת, ובלבד שלא יתעכב בנין המוסד הנ"ל.

בקשתי מאד מהדרת כ"ק שליט"א בשם המצוה הרבה שיאבה נא לשלוח שליח מיוחד לבני ברק, אפשר יוכל בנו הרב המופלג נ"י להטריח א"ע בזה ולדבר עם הח' הנכבד ר' יעקב הלפרין נ"י ולשמוע ממנו מה נשמע בזה. ואם יאמר שוב שצריכים לדבר מזה עם הרה"ג נ"י הנ"ל, ילך השליח הנז' מאדמו"ר הק' שליט"א להרה"ג הנ"ל במכתב כ"ק שליט"א להשפיע עליו שלא יעכב בזה.

הדבר נחוץ מאד לזריזות של מצוה.

מפני כבוד השבת הנני מסיים בבברכת תורת חיים ובנין ציון וירושלים בב"א עבדו אוהבו וידידו עוז
הק' השפל אליעזר זוסיא בן לאה ריזיל
ובן אאמו"ר הרב ר' ישראל אברהם זצ"ל

"מספר פעמים זכינו שרבנו יתפלל בשב"ק בבית מדרשו של אאמו"ר, אז ראינו שאפילו באתריה דמר היה אאמו"ר עומד בהתבטלות גמורה כלפי רבו, והביא לרבנו את כסאו, כאשר הוא יושב קצת מאחור. לבעלי התפילה הורה שימתינו רק לרבנו. זכורני גם שבאחד הפעמים כשערכו יחד קידושא רבה בצפרא דשבתא, מרוב התרגשות ושמחה חיבר אאמו"ר את הניגון, 'אוי אוי אוי שבת' המפורסם כיום בכל קצווי תבל. למעשה את הזמר ללא המילים הלחין עוד שנים רבות קודם לכן, אך אז באותו מעמד מרומם מתוך התרגשותו הגדולה שרבנו שובת בהיכלו הליביש את המילים האלו על ניגון זה".

מן הענין להוסיף, תורה היא ולימוד היא צריכה - דרכו בקודש של כבו"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א בעת שהיה מגיע לבקר בהיכלו של רבנו זי"ע, בתחילה היה מבקש מהמשב"ק הרה"ח ר' דוד משה סגל שליט"א שיכתוב עבורו קויטל, תוך שהוא מקריא את השמות בדחילו ורחימו. לאחר שנתן 'גבאי געלט' לגבאים כדרכם של חסידים, טרם הכניסה לקודש פנימה היה עומד בעצימת עינים במשך זמן כהכנה ראויה. בראשית הביקור היו נוכחים גם המלווים והמשמשים, שוחחו בדברי תורה וכשכיבדו רבנו בלחיים ומזונות היה מתעקש שרבנו יברך תחילה, והיה נוהג תמיד לקחת שיריים מצלחתו של רבנו ולא טעם מהצלחת שהונחה לפניו.

לאחר מכן התבקשו כולם לצאת מהחדר ונשאר לבדו עם רבנו למסירת הקויטל, כך היו מסתגרים לזמן ממושך, לפעמים יותר משעה. ביציאתו מהקודש, יצא כשפניו כלפי רבנו, תמיד ניסה למנוע מרבנו ללוותו, אך רבנו כמובן לא ויתר על כך. הנהגתו זו המשיכה כל שנות הנהגתו של רבנו, גם בשנים האחרונות לא שינה מהנהגתו והתבטלותו הגדולה במאומה, ויהי נעם זה עלינו לדעת ההכנה הראויה והיראה הדרושה טרם נכנס חסיד לרבו.

זכורה לטוב הפעם האחרונה בה הגיע כבו"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א לבקר בהיכלו של רבנו. היה זה בעת ביקורו של רבנו בארה"ב לרגל שמחת נשואי נכדו פע"ח הרב אפרים פישל פרידמאן שליט"א

בחודש טבת ה'תשע"א, כאשר כפי מנהגו תמיד בתחילת השיחה נכחו רבים אך בהמשך ביקש למסור קויטל ולהשאר ביחידות. [תוכן השיחה נדפס להלן].

❁ לפני הניתוח ❁

בשעה מוקדמת של אחר הצהרים בזמן שחדר קבלת הקהל בבית רבנו עדיין לא מאויש, נתקבל טלפון דחוף מארה"ב מהמשמשים של כבו"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א. הר"ר יוסף חיים צלר הי"ו שבדיוק נכח במקום ידע היטב את נחיצות הענין, שכן הרבי מסקולען אמור היה בשעה זו להיות בעיצומו של ניתוח קשה ומסובך, פנה מיד בשאלה 'מה שלום הרבי מסקולען? קרה משהו ח"ו?', המשב"ק ענה לו שאכן לפי התכנון הניתוח כבר היה אמור להתחיל, אולם הרבי מסקולען אינו מסכים בשום אופן להיכנס לחדר הניתוח לפני שישוחח בעצמו עם רבנו בטלפון! לא הועילו כל ההפצרות וההסברים או טיעוני הגבאים שטענו שכבר הזכירו את שמו לפני רבנו וכבר נתן ברכתו והסכמתו.

כך היה. הרבי מסקולען שוחח בעצמו עם רבנו בטלפון דקות ארוכות ורק אז הסכים להיכנס לניתוח המסוכן, כשהוא מלווה בברכות ואיחולים מרבנו.

זו רק דוגמא אחת מיני רבות מטלפונים רבים שנתקבלו מבית האדמו"ר מסקולען שליט"א. כך היה לפני כל ר"ה, וכן בכל יום הולדת של רבנו התקשר כ"ק האדמו"ר מסקולען שליט"א לברך ולהתברך בברכת

השנים, כשבכל פעם הזכיר את שמו ושם אמו.

הגה"ח רבי יונה צלר זצ"ל היה מספר שמתוקף תפקידו כמנכ"ל מוסדות 'חסד לאברהם' סקולען היה משוחח רבות עם כבו"ק האדמו"ר מסקולען שליט"א. תמיד, סיפר, התעניין הרבי מסקולען בשלום רבנו. דבר זה חזר על עצמו כמה פעמים באותם ימים למרות שכבר שמע לא מזמן משלומי הטוב של רבנו, והיה מבקשו לעתים קרובות להזכירו אצל רבנו.

❁ יפה שיחתן ❁

דבר פלא מספר הגה"צ ר' אפרים יהודה שליט"א: "היה זה בזמן שרבנו התגורר עדיין בתל אביב. אאמו"ר הגיע לבקרו כשנפגשו שוחחו יחדיו וברכו זה לזה, במהלך השיחה הפנה אאמו"ר את השיחה בהקשר לאיזה ענין שעמד אז על הפרק בארה"ק, מה שלא היה רגיל לדבר כלל מענינים אלו. הוא שאל את רבנו על דעתו בענין זה, תיכף פתח רבנו ספר 'חזון איש' שהיה כבר מונח על שולחנו. או אז נעמדו שניהם בפנינת החדר ושוחחו בענין זה זמן ממושך, בסיום השיחה יצא אאמו"ר בהתפעלות מדעתו הברורה והצלולה של רבנו דעת התורה הק' ללא שיקולים אחרים.

"והיה זה בעיני לפלא שכאילו חיכה רבנו שיעלה אאמו"ר נושא זה, ולשם כך היה מוכן אצלו על השולחן 'חזון איש', וביותר שכל הנוכחים והמלווים שנכחו במקום לא שמו לב לשיחתם של אלו הצדיקים ולא הבינו מה שקרה שם. רבנו אז יצא ללוותו וכשנפרדו אמר לי 'זאלסט וויסען די

לפלא היה שבעיצומו של ליל יוה"כ דשנת תשע"ב ביקש רבנו מהמשב"ק הר"ר נחמן פרידמן הי"ו שיאמר לבעל תפילה, שינגן באחד מהקטעים בתפילה את הניגון של "יודע בגויים", בעל התפילה הרה"ג ר' זאב צלר שליט"א הטעים ניגון זה בטוב טעם על הקטע 'כי אנו עמך ואתה אלוקינו' ורבנו הביע קורת רוחו מכך.

סיפר הג"ר יוסף צלר שליט"א ששמע מרבנו בעת שישב עם בחורי הישיבה בליל שב"ק שסיפר שבתווי הניגונים שנגנו בחצר קדשו של מרן הקדושת אהרן זי"ע נמצאו בין הניגונים הידועים לבית סקולען: 'וישמחו כל חוסי בך' 'ונפשנו חכתה לה', שכפי הנראה חברו הגה"צ ר' ישראל אברהם צוק"ל בעל ה'שם ושארית ישראל' אבד"ק סקולען, מרן ה'כנסת מרדכי' היה שר את ניגון 'נפשנו חכתה לה' בריקוד שאחרי עריכת השוה"ט.

את החשיבות בעיני רבנו הכנסת מרדכי זי"ע של ניגונים אלו, ניתן לראות מכך שנמצאו בין ספריו דפים שרשם עליהם תוים של ניגוני הרה"ק מסקולען!

הרה"ח ר' אריה סאלפייטר ז"ל שהיה תלמיד מובהק של הרה"ק מסקולען היה מתכבד בעריכת השוה"ט של מרן ה'כנסת מרדכי' ואח"כ אצל רבנו לנגן בכינורו ולהנעים מזמירותיו. הוא היה נוהג לנגן בתחילה את הניגון הידוע של מרן הסב"ק מרוז'ין זי"ע ולאחמ"כ כמה מניגוניו של הרה"ק מסקולען.

בשולחנות שערך רבנו בליל שב"ק במשך כל השנים היו שרים כמה וכמה מניגוני סקולען, ביניהם הניגונים 'וביום השבת', 'משוך חסדך ליודעך'. זכור לכל שבריקוד בסיומו של השוה"ט היו שרים הניגון 'אוי אוי שבת', שכאמור חברו האדמו"ר מסקולען לכבוד רבנו.

לשמרך בכל דרכיך

חרוט היטב בזיכרונם של זקני החסידים אותו טיש ט"ו בשבט שערך מרן ה'כנסת מרדכי' זי"ע בשנת תשל"ה בו השתתף הרה"ק מסקולען ששהה אז בארה"ק. במהלך השוה"ט נתכבד הרה"ק מסקולען לנגן הקפיטל 'אז ירננו עצי היער' ועוד כמה

בשמחה אצל האדמו"ר מסקולען שליט"א בבית מדרשו בב"ב

לשוחח עם ה'כנסת מרדכי', וכשאמרו לו שאפשר לדבר עם הרבי בטלפון, חבש מגבעתו ונעמד באימה וביראה לשוחח עם רבו כדין 'מורא רבך כמורא שמים'.

רננו צדיקים בה'

חיבה יתירה רחש רבנו לניגוני הקודש של - הרה"ק מסקולען צוק"ל ויבדלחט"א בנו כבו"ק האדמו"ר שליט"א. עוד בתקופת כהונתו בראשות הישיבה כשהיה יושב עם הבחורים בליל שב"ק לשבת אחים, נהג לומר מניגונים אלו, במיוחד זכור לתלמידי הישיבה הניגון על המילים 'טעמו וראו כי טוב ה' שרבנו חיבבו מאוד, והיה מספר שזוכר איך שהרה"ק מסקולען ניגן ניגון זה אצל אביו הכנסת מרדכי כשהגיע להסתופף עוד בחו"ל.

מספר הרה"ח ר' שלמה יצחק וייס שליט"א: "שמעתי פעם ממור"ר שחיבר ניגון על המילים 'אמר צדיק כי טוב' בעת שביקר מרן ה'כנסת מרדכי' בעירתו סקולען, וכשסיפר זאת החל שוב לשיר את הניגון בערגה ובדביקות כשזכר מאותו ביקור של מרן ה'כנסת מרדכי'.

בכל ביקוריו של האדמו"ר מסקולען שליט"א אצל רבנו, כיבדו רבנו לומר מניגונותיו. הוא היה שר בתחילה הניגון הידוע 'אור זרוע לצדיק', שחיברו לראשונה לכבוד רבנו זי"ע כשהשתתף בשוה"ט בט"ו בשבט אצל רבנו. אח"כ היה שר הניגון 'יודע בגויים', בידעו שרבנו חיבב מאוד ניגון זה, פעמים רבות נעמדו לרקוד יחד מרוב התלהבות בזמרים אחד מניגוני ההוד של סקולען.

האסט אגרוי'סער טאטע!

"באחד מביקוריו אצל רבנו הזכיר רבנו את דברי המהרש"א על הפסוק 'ואמר ביום ההוא הנה אלוקינו זה קיוינו לו ויושיענו' וגו', שפירש שהשמחה בישועתו היא השמחה כשיהודים נגאלים מצרותיהם, שזו השמחה בישועתו של הקב"ה. נענה אז האדמו"ר מסקולען שיבדלחט"א ואמר: "בעת שיצא אביו צוק"ל מבית האסורים, הזכיר את דברי המהרש"א אלו באמרו שהוא שמח ביציאתו מבית האסורים מפני שזו שמחה אצל הקב"ה שיהודי נגאל מצרתו".

מורא רבך

סיפר הרה"ח ר' אלימלך שפירא שליט"א ששמע מאחד מבני משפחתו של כבו"ק האדמו"ר מסקולען שליט"א, שפעם כשהיה מאושפז בבית חולים לאחר איזה טיפול רפואי, התקשר רבנו להתעניין בשלומו של האדמו"ר וביקש לשוחח עמו. כשמוע זאת האדמו"ר התרומם בזריזות ממיטתו וביקש את מעילו ומגבעתו, חגר גארטל ורק אז ניגש לדבר עם רבנו בטלפון, היה זה נראה ממש כאילו בעל השמועה עומד לנגדו.

מנהג מיוחד זה ירש מאביו - כפי שסיפר על כך המשב"ק הרה"ח ר' שלמה יצחק וייס שליט"א - שבכל פעם שרצה הרה"ק מסקולען צוק"ל לשוחח עם מרן ה'כנסת מרדכי' בטלפון היה תחילה לובש את מגבעתו ומהדק את חגורו ובשעת השיחה היה כל גופו רועד מאימת רבו. כן ראו זאת באותו אופן כשהתאכסן פעם אצל הרה"ח ר' יונה צלר ז"ל, וביקש

מזמירותיו.

בעת חלוקת הפירות כנהוג, היה זה מחזה נאדר בקודש לראות איך מתרומם הרה"ק מסקולען מלא קומתו, מתכופף לקבל את שקית הפירות מידי הק' של רבו בהכנעה ובמורא גדול, מאז החזיק הרה"ק מסקולען את שקית הפירות בידי עד בואו לאכסנייתו, משמשי הוסיפו לספר שלמחרת, לפני שנסע חזרה למעונו בארה"ב ביקש שיניחו את שקית הפירות בתוך התיק שלוקח עמו בידי לנסיעה בעבור שיהיה לו זה לשמירה בדרך.

מעין זה מספרים בני המשפחה על 'ידלחט' אדמו"ר מסקולען שליט"א שמאז שקיבל מידי של רבנו את ספרו 'עקבי אבירים', נהג לקחת ספר זה עמו לשמירה בכל נסיעותיו ודרכיו. זאת בנוסף למה שנהג במשך כל השנים לקחת עמו לדרך לשמירה הספה"ק 'קדושת לוי' ו'נועם אלימלך'.

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם

ידועים בעולם המוסדות הק' שהקים הרה"ק מסקולען זצוק"ל בארה"ק להצלת יתומים וקירוב רחוקים וחינוכם בדרך התורה והמצוות, שקרא את שמם 'חסד לאברהם'. לשם הקמת מוסדות חשובים אלו היה מרבה להתייעץ ולבקש את ברכתו של מרן הכנסת מרדכי זיע"א, שעודדו והמריצו להמשיך בפעלי האדירים, ולהמשיך ולהקים ולבנות את שורת המוסדות היקרים שהקים.

ניתן לראות מהמכתבים ששלח הרה"ק מסקולען זצוק"ל למרן הכנסת מרדכי שחלקם נשתמרו בבית רבנו, איך שכותב ומבקש את עצתו ועזרתו של רבנו על כל עניי המוסדות ואיך שמבקש תמידים ברכת הצלחה בכל מפעליו הכבירים. (רבים מהמכתבים פורסמו בקובץ 'נפי יונה').

כמו כן כשהיה משוחח עם איש אמונו מנכ"ל המוסדות הרה"ח ר' יונה צלר ז"ל היה שואל אותו מה דעתו של רבנו זיע"א בכל מיני נושאים ודורשים שיתברך מהם להצלחה.

רבנו זיע"א לא חסך כל מאמץ, ובמה שיכל לעזור למוסדות חשובים אלו עשה ככל שביכולתו. כשהגיע לאזנו שמוסדות חסד לאברהם במירון

שרויים בסכנת סגירה, עקב ביקורת של הרשויות ששללו את קיומו של המוסד, נרתם רבנו במלוא כוחו, ולא נח מפעילותו עד שלא שמע שהעניין סודר. או אז הזדרז רבנו זיע"א להודיע לאדמו"ר מסקולען שליט"א שיצא העניין מסכנת סגירה וניתן האישור להמשך פעילות המוסד.

באותה תקופה נסע רבנו למירון לרגל שמחת החלאק'ה אצל אחד מצאצאיו, וניצל הזדמנות זו לבקר מקרוב בתוככי המוסד, שם התעניין אצל צוות המוסד והנהלה על הלימודים, חיזק את ידיהם, והאציל מברכות קדשו על כל אחד מתלמידי המוסד, לאחר מכן התקשר במיוחד לאדמו"ר מסקולען להביע את הנאתו וקורת רוחו, מגודל חשיבות פעילות המוסד.

שובע שמחות את פניך

בשמחות שערך רבנו בארה"ב היה ניתן לראות את הקשר האיתן שהיה לכ"ק האדמו"ר מסקולען שליט"א עם רבנו, בשנים מוקדמות יותר היה נוהג להשתתף כמעט בכל החתונה של נכדי רבנו, כשהוא עטור בבגדי שבת ושטריימל ואף נשאר להשתתף בעת ריקודו של רבנו במצוה טאנץ.

גם רבנו השתדל כשהיה האפשרות בידו להשתתף בשמחותיו של האדמו"ר מסקולען, בכל עת שהגיע רבנו לשמחות בבית סקולען היה זה מחזה מרהיב לראות איך שהגיש לרבנו את כסאו ואיך כיבדו בהדרת כבוד, והיה תמיד מבקש שרבנו ירקוד עם החתן, והיה מצווה לשיר הניגון הידוע 'אור זרוע לצדיק', שחיברו לכבוד רבנו.

אהבה מקלקלת השורה

בביקורו האחרון של כ"ק מרן האדמו"ר מסקולען שליט"א בארה"ק בשנת תשס"ח, ביקש ממשמשי עוד בהיותו במטוס שרוצה תכף בבואו לארה"ק, להיכנס אל הקודש פנימה להקביל פני רבנו. אכן היישר משם הגיע לבית רבנו כשהוא מלווה בפמליא גדולה שהגיעו עמו מארה"ב לרגל שמחת נישואי אחד מנכדיו.

גם אז קיים את הנהגותיו בקודש טרם כניסתו לרבי, וכתמיד נעמד בחדר הגבאים ליד שולחנו של המשב"ק ר' משה לכתובת קוויטל,

ולאחמ"כ נעמד בפניה בעצימת עיניים להכנה ראווה טרם כניסתו אל הקודש פנימה לאחר דקות ספורות ניתנה האות מחדרו של רבנו שניתן להיכנס, אולם הרבי מסקולען עמד שקוע בעצמו ובעצימת עיניים סימן שרוצה עוד להמתין טרם בואו אל הקודש.

בעת פגישתם של אלו הצדיקים היה מפליא לראות בשמחתם לראות זה את זה, ניתן היה להרגיש את האהבה והידידות העמוקה ששררה ביניהם, ולא היו זקוקים להסברים מדוע הזדרז היישר מהטיסה לבקר בבית רבנו...

קשה עלי פרידתכם

קשה ביותר לתאר את פגישתם האחרונה בהאי עלמא של שני הצדיקים רבנו הקוה"ט זיע"א ויבלחט"א אדמו"ר מסקולען.

היה זה בנסיעתו האחרונה של רבנו לארה"ב בשנת תשע"א לרגל שמחת נישואי נכדו פע"ח הרב אפרים פישל בן כב"ק מרן אדמו"ר שליט"א. האדמו"ר מסקולען הגיע לבקר את רבנו במעונו בבית חדב"נ הרב שמואל שארף שליט"א, שם ערכו שולחן לחיים משותף, שוחחו בדברי תורה ואיחלו לחיים זה לזה, כשבהמשך נשאר ביחידות בכדי למסור קוויטל לרבנו זיע"א כפי שנהג כל השנים.

מחיבת הקודש נביא כאן את שיחת הקודש בביקור זה (ראה במסגרת).

גם לאחר אותו ביקור שוחחו מספר פעמים בטלפון, ביום הולדתו האחרון של רבנו ה' אלול תשע"ג התקשר אדמו"ר מסקולען ואיחל לרבנו מברכת קדשו, אמנם פנים בפנים לא התראו יותר מאז.

בבית רבנו היה ניתן להרגיש בתקופה האחרונה לחייו שהרבה להזכיר לרפואה וישועה את שמו של האדמו"ר מסקולען, והיה נוהג לומר עליו ש"רבים צריכים לו", מאידך כל אחד מאנ"ש או ממשפחת רבנו שביקר בחצה"ק סקולען שמע איך ראשית לכל התעניין האדמו"ר בבריאותו של רבנו הקוה"ט זיע"א.

ימים על ימי מלך תוסיף

ביום המר והנמהר - י"ט טבת אשתקד - לא ידעו בני ביתו של האדמו"ר מסקולען שליט"א איך

נשמתו שוחח עם כב"ק מרן אדמו"ר שליט"א בטלפון, כשהוא מבכה את גודל האבידה שנפשו היתה קשורה בנפשו, ואיחל לכב"ק מרן האדמו"ר שליט"א שיאריך ימים על ממלכתו עד ביאת גואל אמן. (ראה את תוכן השיחה בניחום אבלים במסגרת).

סיפר על כך בנו הרה"צ ר' אפרים יהודה פורטוגל שנכח במקום: אאמו"ר שליט"א עם היוודע לו הבשורה המרה, בכה ללא הרף, והיה קשה עקב כך שיוכל לנחם בטלפון את כב"ק מרן אדמו"ר שליט"א, אך התחזק ובקול בוכים כשהוא כאוב עד עמקי

והאם בכלל לספר לו כזו בשורה קשה, בפרט מפני חולשתו באותה תקופה. בהתייעצות בין הבנים והמשמשים הוחלט ביום האחרון של השבעה שחייבים לספר לו, בכדי שיוכל לקיים מצוות ניחום אבלים אצל בנו כב"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

בסוד שיח

שיחת קודש בעת ביקורו של כב"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א בבית מרן אדמו"ר הקוה"ט זיע"א בימי השבע ברכות של פע"ח הרב אפרים פישל פרידמאן שליט"א בן כב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

| טבת ה'תשע"א |

מסקולען התחיל לנגן הניגון "אור זרוע לצדיק" כמנהגו. לאחר מכן בירך: יעזור השי"ת שהרבי יוכל להיות בשמחה שכל בני"י יהיו שמחות, ואצל כולנו בשמחות.

כב"ק מרן אדמו"ר שליט"א: אבי אדמו"ר רוצה להזמין את הרבי לשמחת השבע ברכות ביום ראשון הבעל"ט.

אדמו"ר מסקולען התנצל ואמר שאור ליום שני אני כבר נוסע ללוס אנג'לס לצרכי הרפואה, אך אקוה בעזהשי"ת בשמחות אחרות.

האדמו"ר מסקולען בירך ברכת מזל טוב לרגל שמחת נשואי פע"ח הרב אפרים פישל פרידמאן שליט"א.

אדמו"ר זיע"א השיב בברכת מזל טוב גם לאדמו"ר מסקולען לרגל שמחת נשואי נכדו. והוסיף שביקש לברך ברכת מזל טוב בטלפון אך לא הצליחו להתקשר.

אדמו"ר מסקולען: העיקר שהרבי זכר אותי במחשבתו.

אדמו"ר זיע"א: איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, איך מרגיש הרבי בבריות גופו?

אדמו"ר מסקולען:

אני עדיין זקוק לרפואה, צריך להודות להשי"ת על מה שיש, אבל אני זקוק עדיין לרפואה. אדמו"ר זיע"א שאל על פרטי הענין. ואדמו"ר מסקולען השיב בפרטיות:

אדמו"ר מסקולען:

יעזור השי"ת שהרבי ינהיג מיט פרישע כוחות

אדמו"ר זיע"א: כן יהי רצון, וכן למר.

אדמו"ר מסקולען: הולכים משמחה לשמחה, יעזור השי"ת שהשמחה תביא רפואה שלמה.

אדמו"ר זיע"א: מה שלום הילדים?

אדמו"ר מסקולען: ברוך ה', ברוך ה', והציג בפני אדמו"ר זיע"א את צאצאיו שבאו עמו.

אדמו"ר זיע"א בירכם שיתעלו בתורה יראת שמים וחסידות.

אדמו"ר זיע"א: סקולענר רבי א ניגון? אדמו"ר

אדמו"ר זיע"א שאל אם הניתוח הוא על הקנה או על הוושט.

אדמו"ר מסקולען: על הוושט.

אדמו"ר זיע"א: שמא יקדים קנה לוושט... שמעתי פעם דבר צחות שאמרה אמו

של הגאון מטעשבינ זצ"ל הרבנית של הגאון בעל הכוכב מיעקב זצ"ל, היא היתה יודעת ספר, פעם הגיע ביום חמישי לבית הכוכב מיעקב מוכר ספרים והציע את ספריו למכירה באמרו שיש אצלו "ספר הקנה" שבטוח שהכוכב מיעקב ישמח לקנותו. אמרה לו הרבנית שעל זה נאמר שצריך לחשוש "שמא יקדים קנה לוושט", כי אין בידה די מעות לכלכל את הבית להוצאות שבת, ואם תקנה את "ספר הקנה" לא יהיה בידה עבור הוושט...

בעת שתיית לחיים אמר אדמו"ר מסקולען שקשה

אדמו"ר מסקולען: יעזור השי"ת שיתקיים כבר "השיבנו ה' אליך ונשובה", שהתשובה תהיה גם "אליך".

אדמו"ר זיע"א: הרי כבר אמרו היום אם בקולו תשמעו...

בני אדמו"ר מסקולען: זכינו להיות בשעת ה"מצוה טאנץ" של אדמו"ר [בנשואי נכדו הנ"ל].

אדמו"ר זיע"א: מצינו בגמ' שהיו רוקדים בבית המקדש עם אבוקות של אש, י"ל הרמז בזה שמהאש שבושרת בפנים שיתעורר גם בחיצוניות, בהתלהבות, כמו שהיה בבית המקדש חלונות שקופים אטומים כידוע שהרמז בזה שההשפעה וההארה היתה מבפנים כלפי חוץ.

לו לאכול וביקש שהרבי יברך, אך אדמו"ר זיע"א אמר שחפץ שגם הסקולער רבי יברך... נענה אדמו"ר מסקולען: שהרבי יברך ואני יצא ידי חובתי בזה...

אדמו"ר זיע"א בירך על המזונות והיין ובירך: לחיים טובים ולשלום, יעזור השי"ת סקולער רבי זאל זיין געזונט און שטארק, וימשיך להנהיג את בתי הספר בא"י ולהחזיקם הלאה, צריך זאת עבור ילדי ישראל הספרדיים, חשוב להקים עוד מוסדות כאלו...

אדמו"ר מסקולען: יעזור השי"ת שיהיה לרבי רפואה שלמה, אריכות ימים ושנים טובות, שהשמחה תהיה שמחה שלמה, גרויס נחת, בנים ובני בנים ונינים עד ביאת משיח צדקנו.

לאחר קריאת הקוויטל בירך אדמו"ר זיע"א: רוב תענוג ונחת דקדושה.

אדמו"ר מסקולען: א ברכה אויף אגאנצע רפואה בעזהשי"ת.

אדמו"ר זיע"א: איר זאלט האבן א גאנצע רפואה, שיהיה בכוחכם לנהל הבנים והבני בנים והתלמידים ביד רמה.

אדמו"ר זיע"א: תברכו גם אותנו.

אדמו"ר מסקולען: שהרבי יראה אצל בניו ונכדיו ואצל כל כלל ישראל הרבה נחת עד ביאת משיח צדקנו, שיתחדש כנשר נעוריו, להיות בריא ולשמוח בשמחות אצל בני". בבעל הטורים איתא על הפסוק יגל יעקב ישמח ישראל ש"ישמח" אותיות משיח אז תהיה השמחה השלמה.

אדמו"ר זיע"א: אנו מצפים כבר זמן רב לביאת משיח יעזור השי"ת שלא יאבדו כלל"י את תקותם ויצפו לביאתו, הרי אמרו בגמ' "אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף", אמנם גם אמרו "היום אם בקולו תשמעו", אפילו היום! אפשר שכל היהודים ישיבו לבבם להשי"ת.

מתי אפשר להגיע לביקור אצל האדמו"ר מסקולען? אדמו"ר מסקולען: יעזור השי"ת שיהיה לרבי רפואה שלמה ויוכל להגיע בניקל אינני רוצה להטריח ח"ו.

לאחר מכן ניגשו צאצאיו לקבל ברכה מאדמו"ר זיע"א ונפרדו לשלום.

אדמו"ר זיע"א: אמן.

אדמו"ר מסקולען: מ'זאל זעהען נחת ביי אידן, משפיע זיין מזכות האבות הק' שתגן על כל בני".

כבו"ק מרן אדמו"ר שליט"א חזר על הדברים שהזכיר אדמו"ר זיע"א שצריך להקים עוד מוסדות של חסד לאברהם בארה"ק.

אדמו"ר מסקולען: כל כך קשה עם מה שיש איך אפשר להוסיף עוד, הפרנסה כאן קשה מאוד.

אדמו"ר זיע"א: שסקולער רבי שיראה שיהיה פרנסה ובריאות לבני"...

אדמו"ר מסקולען: הרבי עם זכות אבותיו יכול להשפיע פרנסה ובריאות, צריך לבקש שיעזור השי"ת שתתבטל הגזירה הנוראה, המגיפה של המחלה הקשה, בכל יום יש עוד חולים נעבאך ממשי מגיפה ר"ל, צריך רחמים גדולים.

אדמו"ר זיע"א: יעזור השי"ת שנגאל מהיוונים ומהמתיוונים, מהיוונים מכל העמים מסביב שרוצים להרע לבני", כלל ישראל הוא הרי העם הנצחי, נצח ישראל לא ישקר, וזכרתי את בריתי אברהם זה נאמר בתורה"ק כמה פעמים, וגם מהמתיוונים בארץ ישראל, ישנם ב"ה מאות אלפי בעלי תשובה, יעזור השי"ת שלא יוכלו להזיק לזה, און מזאל פולען אלעס גוטס.

אדמו"ר מסקולען: כמה נאמר מספר הבעלי תשובה? אדמו"ר זיע"א כחמש או שש מאות אלף איש מבני".

ניחום אבלים

של כבו"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א לכבו"ק אדמו"ר שליט"א ביום האחרון של ימי השבעה אחר הסתלקותו של מרן אדמו"ר קוה"ק זי"ע (ע"י הטלפון)

אדמו"ר מסקולען: בעוונותינו הרבים, אני כאוב מאד. הרבש"ע ירחם על כל כלל ישראל. שהרבש"ע ירחם. שיהיה מליץ יושר על כל היהודים. שיקויים "ובלע המות לנצח", שהרבי יהיה מליץ יושר על כל כלל ישראל ולכולנו. אני כואב מאוד מאוד. רק הרבש"ע יוכל לשלוח את תנחומיו, בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד. שיהיה הכל לטוב. ויקויים לכלל ישראל: "כי נחם ה' ציון, נחם כל חרבותיה". השי"ת יעזור שהרבי יחיה באריכות ימים ושנים טובות, למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל.

אדמו"ר שליט"א: לא עבר יום שאבי הכ"מ לא דרש בשלומי של הסקולנער רבי. כסדר היה מבקש בעיתים שונים לזמר מניגוני הרבי ומניגוני אביכם הרבי זצוק"ל בבחי' "ונפשי קשורה בנפשו".

הוא נסתלק ממש בנשיקה, בחטף. הכל שחים אחר מידותיו הטובות ואצילותו על כל צעד ושעל מקטן ועד גדול. אתמול אמרתי, עוברים ז' ימים כל יום הצער הולך וגדל. בכל יום התגלו דברים נוספים עוד ועוד. השי"ת יעזור שנוכל להתקשר ולשמוע זמ"ז רק מתוך שמחה. ומי שאמר לעולמו די, יאמר לצרותינו די.

בנו של אדמו"ר מסקולען: שהרבי יתפלל לרפואת אבי ער זאל זיין געזונט און שטארק, הוא זקוק לכוחות. הוא חלש מאד. האבא מקושר לסאדיגורה. תמיד היה מקושר. מיום היוולדם נושמים הם "סאדיגורה".

אדמו"ר שליט"א: זה הולך "רצוא ושוב" על שני הדרכים. השי"ת יעזור שנדבר אך בשמחות. כשהסתלק דער גרויסער רבי שלום זי"ע בכתה הרבנית מאד, בראותה את בניו מנהיגים את העדה. אמרו לה בניה: ר' אברהמני'ז והס"ק מרוז'ין: 'אמא, באם היית יודעת את הקבלת פנים, לא היית מצטערת כל כך, בטוח אני כי בפמליא של מעלה ישנה סעודה גדולה. כל השבוע הם שמחים, אך אנו נעבעך נותרנו שבורים ורצוצים לגמרי.

אדמו"ר שליט"א לאדמו"ר מסקולען: שהרבי יזכה לבריאות איתנה, אריכות ימים ושנים טובות. שהרבי ינהגנו לקראת משיח צדקנו. אנו זקוקים לרבי בריא. והרבי יש לו לפעול עבור הכלל והפרט ולפרט ולכלל.

אדמו"ר מסקולען: השי"ת יעזור, חיים ארוכים, נחת דקדושה מכל הצאצאים, מכל אנשי שלומנו ומכל החסידים. שנלך לקראת משיח צדקנו.

אדמו"ר שליט"א: שנוכל לשוחח מתוך שמחה וכל טוב.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בביקור אצל האדמו"ר מסקולען שליט"א, ה'תשע"ב